

GORCE

Gorce – pasmo górskie leżące w Beskidach Zachodnich. Nazwa "Gorce" związana jest prawdopodobnie ze słowem "gorzeć" (palić się, płonąć) i pochodzi od sposobu uzyskiwania polan śródleśnych metodą żarową.

Najwyższym szczytem Gorców jest Turbacz. Jest on jednym z 28 wierzchołków zaliczanych do Korony Gór Polski. Turbacz ma wysokość 1310 m n.p.m. i prowadzi na niego gęsta sieć szlaków.

Do najwyższych szczytów Gorców należą:

- Turbacz– 1310 m n.p.m.,
- Jaworzyna Kamienicka– 1288 m n.p.m.,
- Kiczora– 1282 m n.p.m.,
- Kudłoń– 1276 m n.p.m.,
- Czoło Turbacza– 1259 m n.p.m.,
- Mostownica– 1251 m n.p.m.,
- Gorc Troszacki– 1235 m n.p.m.,
- Gorc– 1228 m n.p.m.,
- Lubań– 1211 m n.p.m. Wszystkie te szczyty poza Lubaniem i Turbaczem znajdują się na terenie Gorczańskiego Parku Narodowego

Gorce są dobrze zalesionym pasmem górskim. Na halach zachowała się jeszcze tradycja wypasu owiec przez baców. Gorczańskie polany stanowią jeden z najbardziej charakterystycznych składników ich krajobrazu i przyrody. Są też największą turystyczną atrakcją. Podziwiać z nich można panoramy Tatr, Pieniny, Beskidu Wyspowego i Sądeckiego. Wiosną polany pokrywają się łanami krokusów.

Polany te, przez miejscową ludność nazywane halami, powstały w XIV w. w wyniku działalności przybyłych z Półwyspu Bałkańskiego Wołochów, którzy tutaj przynieśli swoją kulturę pasterską, później kontynuowaną przez lokalnych mieszkańców. Wypasanie i koszenie hal zapobiegało ich zarastaniu lasem. Najbardziej intensywny wypas miał miejsce przed II wojną światową – Gorce po Tatrach były wtedy największym ośrodkiem pasterstwa. Jeszcze w wiele lat po II wojnie światowej stały na nich szałas pasterskie i trwał intensywny wypas. Po zaprzestaniu wypasu polany zaczęły zarastać borówczyskami i malinami, ze szkodą dla walorów widokowych oraz różnorodności biologicznej aby ostatecznie przekształcić się w las. . W ostatnich dekadach Gorczański Park Narodowy dostrzegł konieczność zachowania pierwotnego charakteru lokalnych polan. Na Hali Długiej ponownie zainicjowano kulturowy wypas owiec, a niektóre inne polany (np. Jaworzyna Kamienicka) są również wykaszane.

Gorce charakteryzują się bardzo dobrą siecią wodną, na którą składają się liczne źródła – młaki, potoki i wsięki wodne. Wszystkie potoki stanowią dorzecze dwóch rzek: Raby i Dunajca.

Gorczański Park Narodowy

Utworzony w 1981 roku, chroni centralną część Gorców. Puszcza karpacka jest największym naturalnym bogactwem tych gór. Najmniej zmienione przez człowieka są dolnoreglowe lasy mieszane, zwane buczyną karpacką. Najwyższe wzniesienia porasta bór świerkowy, zajmujący piętro regła górnego. Na rozległym obszarze drzewa dożywają sędziwego wieku i obumierają, ustępując miejsca młodemu pokoleniu.

Gorczański Park Narodowy zajmuje obecnie 7 029,85 ha. Pod względem powierzchni jest na 17 miejscu pośród 23 polskich parków narodowych.

Od 1997 r. otoczony jest strefą ochronną – otuliną, o powierzchni 16 647 ha, w której obowiązują zasady ochrony środowiska zabezpieczające Park przed zagrożeniami zewnętrznymi, wynikającymi z działalności człowieka.

Cały teren Parku leży w województwie małopolskim, w powiatach limanowskim (77,8%) i nowotarskim (22,2%); na terenie 5 gmin: Niedźwiedź (42% powierzchni), Kamienica (19%), Mszana Dolna (16%), Ochotnica Dolna (14%), Nowy Targ (9%).

W GPN wyróżniono trzy kategorie ochrony: ścisłą, czynną i krajobrazową. Ochroną ścisłą objęto 3 611,07 ha najlepiej zachowanych lasów i borów oraz niektóre polany. Jej celem jest utrzymanie naturalnych procesów przyrodniczych poprzez całkowite i trwałe zaniechanie bezpośredniej ingerencji człowieka.

Z uwagi na występowanie rzadkich w skali europejskiej gatunków ptaków, tj.: głuszca, dzięcioła białogrzbietego, sóweczki i puszczyka uralskiego, GPN został włączony do sieci Natura 2000 jako Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków – „Gorce”. Terenu Parku i jego otoczenie wchodzi w skład Specjalnych Obszarów Ochrony Siedlisk o nazwie „Ostoja Gorczańska”.

Szczególnością dla krajobrazu i przyrody Gorców mają polany. Powstały w wyniku tradycyjnej gospodarki pasterskiej. Pozostałością dawnej kultury są drewniane szałas reprezentujące regionalne budownictwo zagórzańskie i podhalańskie. W GPN żyją drapieżniki: wilki, rysie a także wiele gatunków ptaków. Są wśród nich tak rzadkie jak puchacz, głuszec, puszczyk uralski, sóweczka, bocian czarny, orzeł przedni. Bogata roślinność lasów oraz kwiecistych łąk tworzy siedliska dla zwierząt bezkręgowych, zwłaszcza owadów.

BESKID WYSPOWY – MOGIELICA

Mogielica mierząca 1171 m n.p.m. to najwyższy szczyt Beskidu Wyspowego. Jest bardzo popularna ze względu na wieżę widokową, która znajduje się na szczycie. Nowa wieża widokowa powstała w 2022 roku. Ten należy także do Korony Gór Polski, którą wiele osób zdobywa. Kultowym miejscem w partii szczytowej jest Polana Stumorgowa.

Wierzchołkowa część masywu Mogielicy jest nazywana przez miejscową ludność Kopą, ze względu na charakterystyczny kształt. W starszej literaturze można spotkać błędną nazwę „Mogielnica”. Z punktów widokowych, na szczycie i na polanach, rozpościerają się szerokie widoki na Beskid Wyspowy, Beskid Sądecki, Pieniny, Gorce, Tatry.

Masyw Mogielicy wznosi się na obszarze trzech gmin: Dobra, Słopnice i Kamienica.